

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Nowaczyński (spr.)

Sędziowie: SR del. do SO Barbara Gobcewicz

SO Teresa Zawistowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2013 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa H. K.

przeciwko L. K.

o zapłatę

oraz sprawy z powództwa wzajemnego L. K.

przeciwko H. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki – pozwanej wzajemnej

od wyroku częściowego Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 26 września 2012 r. sygn. akt I C 504/12

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Elblągu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sygn. akt I Ca 130/13

UZASADNIENIE

Powódka H. K. wniosła o zasądzenie od pozwanego L. K. kwoty 1.934,43 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2009 roku do dnia zapłaty z tytułu 1/2 opłat za korzystanie ze wspólnego lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ulicy (...). (...).

W odpowiedzi na pozew L. K. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwany zakwestionował w całości wysokość dochodzonego roszczenia, a także podważył, by powódka poniosła koszt, y zwrotu których się domaga, w zakresie opłat za usługi, które sama zamówiła. Ponadto wniósł pozew wzajemny o zasądzenie od pozwanej wzajemnej H. K. kwoty 13.992,47 zł, na którą składała się kwota 9.606,71 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty - stanowiąca połowę sumy opłat za mieszkanie i energię elektryczną dokonanych przez powoda wzajemnego w okresie od kwietnia 2009 roku do marca 2011 roku oraz

kwota 3.926,11 zł stanowiąca sumę części opłat za mieszkanie dokonanych przez powoda wzajemnego w okresie od czerwca 2011 roku do maja 2012 roku a nadto kwota 459,65 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty - stanowiąca sumę opłat za energię elektryczną dokonanych przez powoda wzajemnego w miesiącach od maja do lipca 2011 roku. W pozwie wzajemnym L. K. wniósł także roszczenie o ustalenie.

Wyrokiem częściowym z dnia 26 września 2012r. Sąd Rejonowy w Elblągu oddalił powództwo H. K., zasądził od pozwanej wzajemnej H. K. na rzecz powoda wzajemnego L. K. kwotę 4.432,30 zł z ustawowymi odsetkami od wyszczególnionych kwot jednostkowych, składających się na należność główną, oddalił powództwo wzajemne o zapłatę w pozostałej części oraz zasądził od H. K. na rzecz L. K. kwotę 224 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Orzeczenie to było wynikiem następujących ustaleń i wniosków:

Właścicielem lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...). D. 115/9 jest Wojskowa Agencja Mieszkaniowa w W.. Decyzją przydziału osobnej kwatery stałej numer 64/82 z dnia 1 grudnia 1982 roku lokal ten przyznany został L. K.. H. K. i L. K. pozostawali wówczas w związku małżeńskim.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 9 grudnia 2010 roku wydanym w sprawie(...) orzeczono rozwiązanie małżeństwa L. i H. K. przez rozwód, jednocześnie określono sposób korzystania przez strony z przedmiotowego lokalu przyznając pokój średni L. K., pokój z balkonem H. K., z pozostałych pomieszczeń strony miały korzystać wspólnie. Orzeczenie to stało się prawomocne z dniem 8 kwietnia 2011 roku.

Dalej ustalił Sąd, że w styczniu 2011 roku H. K. wyprowadził się z przedmiotowego lokalu i do dnia dzisiejszego tam nie zamieszkuje. Czynsz lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) wynosił w okresie od czerwca 2011 roku do grudnia 2011 roku - 726,17 zł, za styczeń 2012 roku - 728,17 zł, a od lutego 2012 roku do maja 2012 roku - 736,57 zł. Czynsz za mieszkanie w okresach od czerwca 2011 roku do maja 2012 roku opłacił L. K.. On również opłacił rachunki za energię elektryczną za okres od maja do lipca 2011 roku w łącznej kwocie 459,65 zł.

Sąd Rejonowy zważył, że okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy ustalono na podstawie dokumentów zgromadzonych w niniejszej sprawie oraz w sprawach o sygnaturach akt (...), (...)i (...), (...), (...)i (...). Sąd uznał za wiarygodne dane z nich wynikające, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich prawdziwości, a nadto nie ujawniły się inne okoliczności, które tę wiarygodność by podważyły. Ustalając stan faktyczny, Sąd oparł się także na zeznaniach stron, które w zakresie przywoływanych przez nich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia były jasne i logiczne, wobec czego Sąd uznał je za wiarygodne. Wskazał Sąd a quo, że przepisami regulującymi stosunki prawne między Wojskową Agencją Mieszkaniową – jako właścicielem przedmiotowego mieszkania, a osobami odpowiedzialnymi za uiszczanie opłat za używanie lokalu i opłat pośrednich są art. 37 ust 2 i 3 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, które wskazują na solidarną odpowiedzialność dłużników. Natomiast co do zakresu, jak i istnienia roszczeń regresowych między dłużnikami solidarnymi rozstrzyga treść zachodzącego między nimi stosunku prawnego. Zdaniem Sądu, skoro lokal mieszkalny położony w E. przy ul. (...) został przyznany L. K. decyzją przydziału osobnej kwatery stałej numer 64/82 z dnia 1 grudnia 1982 roku, tj. w czasie trwania jego małżeństwa z powódką, to skutkowało tym, iż prawo to weszło do majątku wspólnego stron.

Zgodnie z treścią art. 27 k.r.o. oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. Z chwilą prawomocnego orzeczenia rozwodu stron ustala wspólność ustawowa. Zgodnie z art. 46 k.r.o. od chwili ustania wspólności ustawowej, do majątku który był nią objęty stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku wspólnego. Natomiast zgodnie z dyspozycją art. 1035 k.c. do wspólności majątku spadkowego stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych.

W świetle powyższego żądanie powoda wzajemnego zapłaty kwoty 9.606,71 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty - stanowiącej połowę sumy opłat za mieszkanie i energię elektryczną dokonanych przez L. K. w okresie od kwietnia 2009 roku do marca 2011 roku tj. w czasie trwania małżeństwa stron – nie

jest zasadne. Powód wzajemny nawet nie podjął próby wykazania, iż środki które przeznaczył na wyżej wskazane opłaty pochodziły z jego majątku osobistego, wskazując wyłącznie na ich uiszczenie w określonej wysokości. W tym zakresie więc powództwo powoda wzajemnego o zapłatę podlegało oddaleniu. Natomiast po ustaniu małżeństwa do wzajemnych rozliczeń byłych małżonków z tytułu wydatków poniesionych z własnych środków na opłaty, zastosowanie mają przez analogię przepisy o ponoszeniu wydatków i ciężarów związanych z rzeczą wspólną w tym przepis art. 207 k.c. Pozwana wzajemna miała obowiązek ponoszenia kosztów związanych z opłatami z tytułu czynszu za zajmowany przez nią lokal mieszkalny stosowanie do wielkości przysługującego jej udziału w prawie do korzystania z tego lokalu. Powód wzajemny domagał się natomiast zwrotu opat z tytułu czynszu proporcjonalnie do metrażu pokoju przyznanego H. K. wyrokiem rozwodowym przy uwzględnieniu 1/3 części wspólnej, co pozwoliło Sądowi uznać zasadności pozwu wzajemnego, co do żądania zapłaty kwoty 3.926,11 zł dotyczącej opłat z tytułu czynszu za mieszkanie dokonanych przez powoda wzajemnego w okresie od czerwca 2011 roku do maja 2012 roku. Wydatki o których mowa w at. 207 k.c. są związane z rzeczą wspólną jeżeli potrzeba ich poniesienia wynika z normalnej eksploatacji i zasad prawidłowej gospodarki. Należą tu również wydatki użyteczne, jak np. opłaty za energię elektryczną, które w niniejszym przypadku - wobec tego, że powód wzajemny od stycznia 2011 roku nie mieszka w przedmiotowym lokalu – zostały poniesione tylko w interesie jednego współwłaściciela tj. H. K., tym samym ona powinna je ponieść, co czyni zasadnym żądanie powoda wzajemnego zapłaty kwoty 459,65 zł - stanowiącej sumę opłat za energię elektryczną dokonanych przez powoda wzajemnego w miesiącach od maja do lipca 2011 roku.

Podobnie należało ocenić żądanie powódki H. K.. Odnośnie zapłaty tytułem opłat należnych do uiszczenia za okres do dnia uprawomocnienia się orzeczenia o rozwodzie tj. 8 kwietnia 2011 roku roszczenie powódki nie jest zasadne i podlega oddaleniu w oparciu o dyspozycję art. 27 k.r.o., bowiem brak jest podstaw do uznania, że nawet gdyby opłaty wskazane w pozwie zostały przez powódkę uiszczone to, że miało to miejsce z jej majątku osobistego. Natomiast w pozostałym zakresie wobec stanowiska strony pozwanej, ciężar dowodu spoczywał na powódce, która nie udowodniła zasadności swoich żądań, co musiało prowadzić do oddalenia jej powództwa w całości.

Sąd podkreślił dalej, że pozwana wzajemna nie kwestionowała roszczenia pozwu wzajemnego - ani co do zasady, ani co do wysokości – na rozprawie w dniu 14 września 2012 roku stwierdziła, że gdyby miała pieniądze, to zapłaciłaby powodowi wzajemnemu wszystko co chce. Jednocześnie powód wzajemny wraz z pozwem wzajemnym przedłożył faktury, zawiadomienia o wymiarze opłat za mieszkanie i dowody wpłat potwierdzające wysokość uiszczonych rachunków, które nie były w żadnym zakresie kwestionowane przez pozwaną wzajemną. Pozwana wzajemna nie zakwestionowała także żądania zapłaty kwoty 46,54 zł tytułem opłat pocztowych poniesionych przez powoda wzajemnego przy dokonywaniu płatności rachunków oraz przy wysyłaniu wezwania do zapłaty. Mając na uwadze powyższe Sąd zasądził od pozwanej wzajemnej H. K. na rzecz powoda wzajemnego L. K. kwotę 4.432,30 zł (3.926,11 zł + 459,65 zł + 46,54) wraz z ustawowymi odsetkami od wymienionych kwot jednostkowych składających się na należność główną. O ustawowych odsetkach orzeczono zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. W pozostałym zakresie żądanie powoda wzajemnego L. K. przeciwko pozwanej wzajemnej H. K. o zapłatę Sąd oddalił. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 100 k.p.c., tj. przy zastosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik procesu oraz stosunkowego ich rozdzielenia.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka – pozwana wzajemna H. K., która domagała się uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości. Zarzuciła nierozpoznanie istoty sprawy i naruszenie przepisów postępowania przez wydanie wyroku częściowego, gdy tymczasem sprawa powinna być rozpoznana całościowo również co ustalenia opłat eksploatacyjnych za lokal mieszkalny, które powinny obciążać obie strony. Wskazywała również, że wydając wyrok częściowy Sąd naruszył prawo, gdyż zamkniętą rozprawę otworzył na nowo, by następnie od razu wydać i ogłosić wyrok częściowy, a dopiero potem sprostować postanowienie i dopisać, że otwarto rozprawę w części dotyczącej roszczenia o ustalenie. A. podnosiła również, że sprawa nie została wyjaśniona do rozstrzygnięcia, gdyż Sąd nie dokonał oceny zebranego materiału dowodowego, w szczególności nie uwzględnił orzeczeń sądowych i porozumień zawieranych między stronami w zakresie ponoszenia opłat eksploatacyjnych związanych z korzystaniem ze wspólnego mieszkania oraz faktu, że pozwany – powód wzajemny po ustaniu wspólności majątkowej dysponował kwotą ok. 450.000 zł pochodzącą ze wspólnych oszczędności i się z niej nie wyliczył.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powódki – pozwanej wzajemnej zasługiwała na uwzględnienie, choć nie z przyczyn w niej podniesionych.

Przedstawiona do rozpoznania z apelacją sprawa wpłynęła do Sądu Rejonowego w Elblągu w dniu 13 lutego 2012r., zaś zaskarżony wyrok częściowy został wydany w dniu 26 września 2012r. Natomiast w dniu 4 września 2012r. do tegoż Sądu wpłynęła sprawa z wniosku H. K.z udziałem L. K.o podział majątku wspólnego (można jedynie zauważyć, że pierwotnie tę sprawę zarejestrowano pod sygn. (...), ale po sprecyzowaniu przez wnioskodawczynię żądania sprawę wpisano do repertorium I Ns 737/12). Takie ustalenie miało istotne znaczenie z punktu widzenia konieczności podjęcia przez Sąd działań z urzędu. Mianowicie, postępowanie o podział majątku ma charakter kompleksowy i z chwilą jego wszczęcia odrębne postępowania w sprawach, które w tym postępowaniu mogą być rozstrzygnięte jest niedopuszczalne. Przepisem regulującym ustalenie składu majątku wspólnego jest art. 567 k.p.c. W jego § 3 ustawodawca nakazuje odpowiednie stosowanie przepisów postępowania o dziale spadku, które to z kolei odsyłają do odpowiedniego stosowania przepisów o zniesieniu współwłasności (art. 688 k.p.c.). Mając na uwadze to podwójne odesłanie w sprawie o podział majątku sąd orzeka nie tylko o przynależności poszczególnych składników do majątku wspólnego, ale i o tym jakie wydatki i nakłady z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego – i odwrotnie – podlegają zwrotowi, o roszczeniach z tytułu posiadania rzeczy, pobranych pożytkach, długach i wierzytelnościach (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 19 maja 1989r., III CZP 52/89, OSNC 1990/4-5/60). Trzeba też wskazać, że w postępowaniu o podział majątku, poza rozliczeniem nakładów i wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty i z majątku osobistego na majątek wspólny w okresie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej, następuje także rozliczenie nakładów i wydatków dokonanych przez każde z małżonków (byłych małżonków) w okresie od ustania wspólności do chwili podziału majątku wspólnego, zgodnie z art. 42 k.r.o. w zw. z art. 567 § 1 k.p.c. i art. 686 k.p.c.

Wobec powyższego w razie wszczęcia postępowania o podział majątku wspólnego prowadzone sprawy o wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy (art. 618 § 1 k.p.c.) podlegają przekazaniu z urzędu, na podstawie art. 618 § 2 k.p.c., do dalszego rozpoznania sądowi orzekającemu w sprawie o podział majątku. Obowiązek sprawdzenia czy takie postępowanie się nie toczy obciąża sąd, zgodnie z § 137 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249, ze zm.). Sąd drugiej instancji w razie stwierdzenia, że sąd pierwszej instancji nie przekazał sprawy należącej do kategorii spraw wymienionych w art. 618 § 1 k.p.c. sądowi prowadzącemu postępowanie w sprawie o podział majątku, obowiązany jest uchylić z urzędu zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę sądowi prowadzącemu sprawę o podział majątku, chyba że zostało ono wszczęte po wydaniu wyroku i nie zachodzi podstawa do jego uchylenia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (tak też trafnie Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 21 lipca 1970r., III CZP 39/70, OSNC 1971, nr 2, poz. 25 oraz T. D. w Komentarzu do art. 567 k.p.c., system informacji prawnej LEX).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy należało dostrzec, że tak powództwo główne, jak i wzajemne dotyczyło wzajemnych roszczeń stron związanych z posiadaniem rzeczy wspólnej – opłaty za mieszkanie, energię elektryczną, rtv, telewizję kablową i internet, a więc takie o jakich mowa w powoływanym wyżej przepisie art. 618 § 1 k.p.c. Musiał to mieć na uwadze Sąd I instancji skoro orzekł merytorycznie o opłatach za okres po ustaniu wspólności majątkowej, zaś co do rozliczenia opłat ponoszonych w czasie trwania związku małżeńskiego zawarł pogląd, że żądanie ich rozliczenia było niezasadne, gdyż strony nawet nie podjęły próby wykazania, że poniesione środki finansowe pochodziły z ich majątków osobistych. Tymczasem rozpatrywana sprawa powinna, zgodnie z art. 818 § 2 k.p.c., zostać przekazana i dołączona do sprawy o podział majątku wspólnego, gdyż postępowanie w sprawie nieprocesowej zostało wszczęte przed wydaniem zaskarżonego wyroku częściowego. Sąd I instancji nie podjął więc z urzędu czynności ustalających, o których mowa wyżej, skutkiem czego musiało być uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., gdyż tym samym doszło do nierozpoznania istoty sprawy. Takie postanowienie o połączeniu sprawy niniejszej (...) ze sprawą o podział majątku (sygn. (...)) Sąd wydał dopiero w dniu 11 marca 2013r., co tym bardziej koniecznym uczyniło uchylenie zaskarżonego wyroku.

Z uwagi na omówioną podstawę orzeczenia drugoinstancyjnego nie można postawić konkretnych zaleceń związanych z ponownym rozpoznaniem sprawy. Co najwyżej trzeba wskazać, że zgłoszone przez strony roszczenia związane z posiadaniem rzeczy wspólnej będą musiały być ocenione w zgodzie z przepisami dotyczącymi postępowania nieprocesowego, w jakim prowadzi się sprawę o podział majątku. Można też wskazać, że wątpliwości związane z przynależnością prawa do korzystania z lokalu mieszkalnego do majątku wspólnego wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2012r., stwierdzając że „przydział kwatery stałej jest prawem podmiotowym żołnierza zawodowego, podmiotem tego prawa jest również współmałżonek żołnierza, a w konsekwencji prawo do korzystania z takiej kwatery stanowi składnik majątku wspólnego małżonków” (por. wyrok w sprawie I CSK 8/12, system informacji prawnej LEX nr 1157531).